

Katecheze o SVATÉM JOSEFOVI

papež František

Papež František

**SÉRIE KATECHEZÍ PAPEŽE FRANTIŠKA O
SVATÉM JOSEFOVI**

© Editrice Vaticana

Obsah

- Svatý Josef a prostředí, v němž žil
- Svatý Josef v dějinách spásy
- Svatý Josef, člověk spravedlivý a snoubenec Marie
- Svatý Josef, muž ticha
- Svatý Josef, pronásledovaný a odvážný migrant
- Svatý Josef, domnělý Ježíšův otec
- Svatý Josef, tesař
- Svatý Josef, muž vlídnosti
- Svatý Josef, muž, který „sní“
- Svatý Josef a společenství svatých
- Svatý Josef, patron dobré smrti
- Svatý Josef, patron katolické církve

1. Svatý Josef a prostředí, v němž žil

Středa, 17. listopadu 2021

Drazí bratři a sestry, dobrý den!

8. prosince 1870 prohlásil blahoslavený Pius IX. svatého Josefa za patrona všeobecné církve. 150 let po této události prožíváme zvláštní rok věnovaný svatému Josefovi a v apoštolském listě *Patris corde* jsem shromáždil několik úvah o jeho osobě. Nikdy předtím nám nemohl být více oporou, útěchou a vedením, než v této době poznamenané globální krizí složenou z řady různých faktorů. Proto jsem se rozhodl věnovat mu sérii katechezí, které nám, jak doufám, pomohou nechat se osvítit jeho příkladem a svědectvím. Několik týdnů budeme mluvit o svatém Josefovi.

V Bibli je více než deset postav, které nesou jméno Josef. Nejvýznamnější z nich je syn Jákoba a Ráchel, který se z otroka stal po faraonovi druhou nejdůležitější osobou v Egyptě (srov. Gn 37-50). Jméno Josef v hebrejštině znamená "Bůh rozmnožuje, Bůh dává růst". Je to přání, požehnání založené na důvěře v prozřetelnost, které se týká zejména plodnosti a růstu dětí. Právě toto jméno nám odhaluje podstatný aspekt osobnosti Josefa Nazaretského. Je to člověk plný víry v Boží prozřetelnost: Věří v Boží prozřetelnost, důvěřuje v ní. Každý jeho čin, o němž vypráví evangelium, je veden jistotou, že Bůh "dává růst", že Bůh "zvětšuje", že Bůh "přidává", tedy že Bůh zajišťuje pokračování svého plánu spásy. A v tom se Josef z Nazareta velmi podobá Josefovi z Egypta.

Důležitou roli pro pochopení postavy Josefa hrají také hlavní geografické odkazy na Betlém a Nazaret. Ve Starém zákoně se město Betlém nazývá Bet Lechem, tedy "Dům chleba", nebo také Efrata, podle kmene, který se zde usadil. V arabštině však název znamená "Dům masa", pravděpodobně kvůli velkému počtu stád ovcí a koz v oblasti. Není náhodou, že když se Ježíš narodil, pastýři byli prvními svědky této události (srov. Lk 2,8-20). Ve světle Ježíšova příběhu tyto narážky na chléb a pokrm odkazují na tajemství eucharistie: Ježíš je živý chléb, který sestoupil z nebe

(srov. J 6,51). On sám o sobě řekne: *"Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný"* (J 6,54).

Betlém je v Bibli zmíněn několikrát, a to už v knize Genesis. Betlém je také spojen s příběhem Rút a Noemi, který je popsán v malé, ale nádherné knize Rút. Rút porodila syna jménem Obéd, který zase zplodil Jesseho, otce krále Davida. Z Davidova rodu pocházel i Josef, Ježíšův zákonný otec. Tehdy prorok Micheáš předpověděl o Betlémě velké věci: *"A ty, Betléme efratský, ačkoli jsi nejmenší mezi judskými rody, z tebe mi vzejde ten, jenž bude vládcem v Izraeli"* (Mi 5,1). Evangelista Matouš toto proroctví převeze a spojí ho s Ježíšovým příběhem jako jeho zjevné naplnění.

Ve skutečnosti si Boží Syn nevybral za místo svého vtělení Jeruzalém, ale Betlém a Nazaret, dvě odlehlé vesnice, daleko od hluku historie a moci doby. Přesto byl Jeruzalém městem milovaným Hospodinem (srov. Iz 62,1-12), "svatým městem" (Dn 3,28), vyvoleným Bohem, aby v něm přebýval (srov. Zach 3,2; Ž 132,13). Zde totiž sídlili učitelé Zákona, zákoníci a farizeové, velekněží a starší lidu (srov. Lk 2,46; Mt 15,1; Mk 3,22; J 1,19; Mt 26,3).

Proto nám volba Betléma a Nazareta říká, že Bůh dává přednost periferii a okraji. Ježíš se nenarodil v Jeruzalémě a u dvora... Ne: narodil se na periferii a na této periferii strávil svůj život až do svých 30 let, kdy pracoval jako tesař, podobně jako Josef. Ježíš dává přednost periferiím a okrajovým oblastem. Nebrat vážně tuto skutečnost se rovná nebrat vážně evangelium a Boží dílo, které se stále projevuje na geografických a existenciálních periferiích. Pán vždy působí skrytě na periferiích, dokonce i v našich duších, na okrajích duše, v pocitech, možná v pocitech, za které se stydíme, ale Pán je tam, aby nám pomohl jít kupředu. Pán se nadále projevuje na periferiích, a to jak geografických, tak existenciálních. Ježíš zejména vyhledává hříšníky, vstupuje do jejich domovů, promlouvá k nim a vyzývá je k obrácení. A to mu také vytýkají: *"Ale podívejte se na tohoto Mistra,"* říkají znalci Zákona, *"podívejte se na tohoto Mistra: jí s hříšníky, znečišťuje se, chodí vyhledávat ty, kteří se zla nedopustili, ale trpí jím: nemocné, hladové, chudé, ty nejmenší"*. Ježíš jde vždy směrem k periferiím. A to by nám mělo dodat velkou důvěru, protože Pán zná okrajové části našeho srdce, okrajové části naší duše, okrajové části naší společ-

nosti, našeho města, naší rodiny, tedy tu poněkud skrytou část, kterou neukazujeme, možná ze studu.

V tomto ohledu se tehdejší společnost od té naší příliš neliší. I dnes existuje centrum a periferie. A církev ví, že je povolána hlásat radostnou zvěst počínaje od periferií. Josef, tesař z Nazareta, který věří v Boží plán pro svou budoucí mladou nevěstu i pro sebe, připomíná církvi, aby upřela svůj pohled na to, co svět záměrně přehlíží. Dnes nás Josef učí toto: *"Nedívej se tolik na věci, které svět chválí, dívej se do koutů, dívej se do stínů, dívej se na periferie, na to, co svět nechce"*. Každému z nás připomíná, abychom přikládali důležitost tomu, co ostatní zavrhnou. V tomto smyslu je skutečně mistrem podstatného: připomíná nám, že to, co je skutečně hodnotné, nepřitahuje naši pozornost, ale vyžaduje trpělivé rozlišování, aby to bylo objeveno a oceněno. Zjistěte, co je cenné. Prosme ho, aby se přimlouval za to, aby celá církev znovu získala tento vhléd, schopnost rozlišovat a oceňovat to, co je podstatné. Začněme znovu od Betléma, začněme znovu od Nazareta.

Dnes bych chtěl poslat vzkaz všem mužům a ženám, kteří žijí na nejzapomenutějších geografických periferiích světa nebo žijí v situacích existenční tísně. Kéž ve svatém Josefovi najdete svědka a ochránce, ke kterému můžete vzhlížet. Můžeme se k němu obrátit s touto modlitbou, která je sice "podomácku vyrobená", ale vychází ze srdce:

Svatý Josefe,
ty, který jsi vždy důvěřoval Bohu,
a rozhodoval jsi se
veden jeho prozřetelností,
uč nás, abychom se tolik nespolehali na své vlastní plány,
ale na jeho plán lásky.
Ty, který pocházíš z periferie
pomoz nám obrátit náš pohled
a dávat přednost tomu, co svět zavrhuje a odsouvá na okraj.
Utěšuj ty, kteří se cítí osaměle,
a podporuj ty, kteří v tichosti pracují,
aby bránili lidský život a důstojnost. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

2. Svatý Josef v dějinách spásy

Středa, 24. listopadu 2021

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

Minulou středu jsme zahájili cyklus katechezí o postavě svatého Josefa - rok jemu věnovaný se chýlí ke konci. Dnes v této cestě pokračujeme a zaměříme se na jeho roli v dějinách spásy.

Ježíš je v evangeliích označován jako „syn Josefův“ (Lk 3,23; 4,22; J 1,45; 6,42) a „syn tesařův“ (Mt 13,55; Mk 6,3). Evangelisté Matouš a Lukáš při vyprávění o Ježíšově dětství věnují prostor roli Josefa. Oba tvoří „rodokmen“, aby zdůraznili Ježíšovu historicitu. Matouš, který se obrací především k židokřesťanům, začíná od Abraháma a dochází k Josefovi, definovanému jako „muž Marie, z níž se narodil Ježíš, zvaný Kristus“ (1,16). Lukáš se naopak vrací až k Adamovi a začíná přímo u Ježíše, který „byl synem Josefovým“, ale upřesňuje: „jak se myslelo“ (3,33). Proto oba evangelisté neuvádějí Josefa jako Ježíšova biologického otce, ale jako otce právoplatného. Ježíš skrze něj naplňuje dějiny smlouvy a spásy mezi Bohem a člověkem. Pro Matouše začíná tato historie Abrahamem, pro Lukáše samotným počátkem lidstva, tedy Adamem.

Evangelista Matouš nám pomáhá pochopit, že postava Josefa, ačkoli je zdánlivě okrajová, nenápadná, v pozadí, je naopak zásadním prvkem dějin spásy. Když se nad tím zamyslíme, „naše životy jsou utkány a udržovány obyčejnými lidmi - obvykle zapomenutými -, kteří se neobjevují na titulních stránkách novin a časopisů. Kolik otců, matek, dědečků a babiček, učitelů ukazuje našim dětem malými každodenními gesty, jak zvládnout a překonat krizi tím, že upraví návyky, pozvednou oči a povzbudí je k modlitbě. Kolik lidí se modlí, obětuje a přimlouvá za dobro všech“. (Patris corde, 1). Každý tak může ve svatém Josefovi najít muže, který zůstává nepovšimnut, muže každodenní přítomnosti, diskrétní a skryté přítomnosti, přímluvce, oporu a průvodce v těžkých chvílích. Připomíná nám, že všichni ti, kteří jsou zdánlivě skrytí nebo jsou v „druhé“, mají v dějinách spásy jedinečné postavení. Svět potřebuje tyto muže a ženy: muže a ženy v druhé linii, kteří však pod-

porují rozvoj našeho života, každého z nás, a kteří nás modlitbou, příkladem a učením podporují na cestě života.

V Lukášově evangeliu vystupuje Josef jako opatrovník Ježíše a Marie. A proto je také „strážcem církve“; jestliže však byl strážcem Ježíše a Marie, působí nyní, když je v nebi, i nadále jako strážce, v tomto případě Církve. Protože Církev je pokračováním Kristova Těla v dějinách a zároveň se v mateřství Církve odráží mateřství Mariino. Josef tím, že nadále chrání Církev - nezapomeňte na to, prosím: Josef dnes chrání Církev - a tím, že nadále chrání Církev, chrání i Dítě a jeho matku“ (tamtéž, 5). Tento aspekt Josefova opatrovnictví je velkou odpovědí na příběh z Genesis. Když Bůh žádá Kaina, aby se zodpovídal za Abelův život, odpovídá: „Jsem snad strážcem svého bratra?“ (4,9). Josef nám svým životem jako by chtěl říci, že jsme stále povoláni k tomu, abychom se cítili být strážci svých bratrů a sester, opatrovníky těch, kteří jsou postaveni vedle nás, těch, které nám Pán svěřuje v mnoha životních okolnostech.

Naše společnost byla nazvána „tekutou“, protože se zdá, že nemá žádnou konzistenci. Opravím filozofa, který tuto definici vymyslel, a řeknu: více než tekutá, plynná, skutečně plynná společnost. Tato tekutá, plynná společnost nachází v příběhu o Josefovi velmi přesný ukazatel důležitosti lidských vazeb. Ve skutečnosti nám evangelium vypráví Ježíšův rodokmen nejen z teologického důvodu, ale také proto, aby každému z nás připomnělo, že náš život se skládá z vazeb, které nás předcházejí a provázejí. Aby přišel na svět, zvolil si Boží Syn cestu vazeb, cestu dějin. Vydal se historickou cestou, kterou se ubíráme všichni.

Drazí bratři a sestry, myslím na tolik lidí, pro které je obtížné najít smysluplné spojení v jejich životě, a právě proto se trápí, cítí se osamělí, chybí jim síla a odvaha jít vpřed. Na závěr bych se rád pomodlil, abychom našli ve svatém Josefovi spojence, přítele a oporu.

Svatý Josefe,
ty, který jsi střežil pouto s Marií a Ježíšem,
pomáhej nám pečovat o vztahy v našem životě.
Ať nikdo nezažije pocit opuštěnosti,
která pramení z osamělosti.
Každý z nás ať se smíří se svou vlastní historií,

s těmi, kteří tu byli před námi,
a rozpozná i v chybách, které se staly,
cestu, kterou si Prozřetelnost razila,
aby zlo nemělo poslední slovo.
Ukaž se jako přítel těch, kteří mají největší potíže,
a jako jsi podporoval Marii a Ježíše v těžkých chvílích,
tak podpoř i nás na naší cestě. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

3. Svatý Josef, člověk spravedlivý a snoubenec Marie

Středa, 1. prosince 2021

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

Pokračujeme v rozjímání o postavě svatého Josefa. Dnes bych se chtěl zabývat jeho "spravedlivostí" a "zasnoubením s Marií", a předat tak poselství všem snoubencům a novomanželům. O mnoha událostech spojených s Josefem vyprávějí apokryfní evangelia, tedy nekanonická evangelia, která ovlivnila i umění a různá místa uctívání. Tyto spisy, které nejsou v Bibli - jsou produkty křesťanské zbožnosti v té době -, odpovídají na touhu zaplnit vypravěčské mezery kanonických evangelií, tedy těch, která jsou v Bibli a která nám dávají vše podstatné pro křesťanskou víru a život.

Evangelista Matouš. To je důležité: co říká evangelium o Josefovi? Ne to, co říkají tato apokryfní evangelia, což není špatné nebo zlé, ne! Jsou krásná, ale nejsou Božím slovem. Naopak evangelia, která jsou součástí Bible, jsou Božím slovem. Mezi nimi je i evangelista Matouš, který Josefa definuje jako "spravedlivého" muže. Poslechněme si jeho vyprávění: "Tak se stalo narození Ježíše Krista: Jeho matka Maria, která byla zasnoubena Josefovi, otěhotněla z Ducha svatého dříve, než spolu začali žít. Josef, její snoubenec, který byl spravedlivý a nechtěl ji zavrhnout, se ji rozhodl tajně propustit" (1,18-19). Když totiž byla snoubenka nevěrná nebo otěhotněla, mohl ji snoubenec denuncovat! Musel. A ženy byly v té době kamenovány. Josef byl ale spravedlivý. Říká: "Ne, to neudělám. Budu mlčet".

Abychom pochopili Josefovo chování k Marii, je dobré si připomenout sňatkové zvyky starého Izraele. Manželství se skládalo ze dvou jasně definovaných fází. První z nich se podobala oficiálním zásnubám, které již znamenaly novou situaci: zejména žena, ačkoli ještě rok žila v domě svého otce, byla považována za faktickou "manželku" snoubence. Ještě spolu nežili, ale bylo to, jako by byla jeho ženou. Druhým aktem bylo přestěhování nevěsty z domu jejího otce do domu ženicha. To se odehrálo ve slavnostním průvodu, který svatbu završil. Nevěstu tam doprovázeli její přátelé. Podle

těchto zvyklostí skutečnost, že "než spolu začali žít, Marie zjistila, že je těhotná", vystavovala Pannu Marii obvinění z cizoložství. A tato vina měla být podle starobylého zákona potrestána kamenováním (srov. Dt 22,20-21). V pozdější judaistické praxi - po tomto datu - se však prosadil umírněnější výklad, který ukládal pouze akt zavržení, ale s občanskoprávními a trestněprávními důsledky pro ženu, nikoli však ukamenování.

Evangelium říká, že Josef byl "spravedlivý" právě proto, že podléhal zákonu jako každý zbožný Izraelita. Jeho láska k Marii a důvěra v ni mu však napověděly způsob, který by zachránil dodržování zákona a čest jeho nevěsty: rozhodl se, že jí vypoví zasnoubení tajně, bez povyku, aniž by ji vystavil veřejnému ponížení. Zvolil si cestu utajení, bez soudu a trestu. Ale jaká to svatost v Josefovi! My, kteří, jakmile se dozvíme nějakou nepříjemnou zprávu o někom jiném, jdeme okamžitě do pomlouvání! Ale Josef mlčí. Mlčí.

Evangelista Matouš však hned dodává: "Zatímco však o tom přemýšlel, hle, zjevil se mu ve snu anděl Páně a řekl mu: "Josefe, synu Davidův, neboj se vzít si Marii, svou manželku, neboť to, co se v ní zrodilo, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš, neboť on vysvobodí svůj lid z jeho hříchů." (1,20-21). Do Josefova rozlišování zasáhne Boží hlas a prostřednictvím snu mu zjeví smysl větší, než je jeho vlastní spravedlnost. Jak důležité je pro každého z nás pěstovat spravedlivý život a zároveň cítit, že stále potřebujeme Boží pomoc! Rozšířit si obzory a nahlížet na životní okolnosti z jiného, širšího úhlu pohledu. Mnohokrát se cítíme uvěznění tím, co se nám stalo. Říkáme: "Podívejte se, co se mi stalo!" a zůstáváme vězni toho špatného, co se nám přihodilo; ale právě na pozadí některých životních okolností, které se zpočátku jeví jako dramatické, je Prozřetelnost, která časem nabývá tvaru a smysluplně osvětluje i bolest, která nás postihla. Pokušením je uzavřít se v bolesti, v myšlenkách na nepříjemné věci, které se nám staly. A to není dobře. To vede ke smutku a hořkosti. Hořké srdce je tak ošklivé.

Chtěl bych, abychom se zastavili a zamysleli se nad jedním detailem tohoto příběhu, který se vypráví v evangeliu a který často přehlízíme. Marie a Josef jsou dva snoubenci, kteří pravděpodobně měli sny a očekávání o svém životě a budoucnosti. Zdá se, že

Bůh nečekaně zasáhl do jejich životů a oba, i když zpočátku s obtížemi, otevřou svá srdce skutečnosti, která je jim předložena.

Drazí bratři a sestry, náš život často není takový, jaký si ho představujeme. Zejména ve vztazích lásky a náklonnosti je pro nás obtížné přejít od logiky zamilovanosti k logice zralé lásky. A my musíme přejít od zamilovanosti ke zralé lásce. Vy novomanželé, dobře se nad tím zamyslete. První fáze je vždy poznamenána určitým okouzlením, které nás nutí žít ponořeni do imaginárního světa, který často neodpovídá skutečnosti. Zamilovanost. Ale právě když se zdá, že zamilovanost s jejími očekáváními končí, právě tehdy může začít skutečná láska, nebo právě tehdy přichází pravá láska. Milovat totiž neznamena očekávat, že druhá osoba nebo život budou odpovídat našim představám, ale spíše se zcela svobodně rozhodnout přijmout odpovědnost za život, který se nám nabízí. Proto nám Josef dává důležité ponaučení, že si Marii vybírá "s otevřenýma očima". A můžeme říci "se všemi riziky". Jen si vzpomeňte, že v Janově evangeliu je výtka, kterou Ježíšovi adresují znalci Zákona: "My nejsme synové odtud", přičemž naráží na prostituci. Ale protože věděli, jak Marie otěhotněla, chtěli Ježíšovu matku pošpinit. Pro mě je to nejšpinavější a nejdémoničtější pasáž evangelia. A Josefovo riziko nám dává toto ponaučení: berte život takový, jaký je. Zasáhl Bůh? Beru to. Josef učiní, jak mu přikázal anděl Páně: "A vzal si svou ženu, která, aniž ji poznal a aniž byla s ním, čekala syna, a porodila syna a dala mu jméno Ježíš" (srv. Mt 1,24-25). Křesťanští snoubenci jsou povoláni vydávat svědectví o takové lásce, která má odvahu přejít od logiky zamilovanosti k logice zralé lásky. A to je náročná volba, která místo toho, aby život uvěznila, může lásku posílit, aby byla trvanlivá tváří v tvář zkouškám času. Láska páru pokračuje v životě a zraje každým dnem. Snoubenecká láska je trochu - dovolte mi to říct - trochu romantická. Všechno už jste zažili, ale pak přijde ta zralá, každodenní láska, práce, děti... A někdy se ta romantika trochu vytratí, že? Ale není tu pak žádná láska? Je – ale zralá láska. "Ale víte, otče, někdy se hádáme..." Tohle se děje od dob Adama a Evy až dodnes, ne? Že hádky manželů jsou naším denním chlebem, že! "Ale přece hádat bychom se neměli, ne?" Ano, měli. Prostě ano. Neříkám, že musíte, ale můžete. "A otče, ale někdy zvýšíme hlas..." - "To se stává." "A někdy létá i nádobí" - "To se stává". Jak to ale udělat, aby to ne-

poškodilo život manželství? Pozorně poslouchejte: nikdy nekončete den, aniž byste se usmířili. Pohádali jsme se, řekl jsem ti špatné věci, můj Bože, řekl jsem ti špatné věci. Nyní však den končí: musím se smířit. Víte proč? Protože studená válka příštího dne je velmi nebezpečná. Nedovolte, aby den poté začal válkou. Proto se před spaním usmířte. "Ale otče, víš, že nevím, jak se mám vyjádřit, abychom se usmířili po tak zlé situaci, kterou jsme zažili." Je to velmi snadné: udělejte toto (*papež se dotkne tváře, ozve se potlesk*) a mír je uzavřen. Vždy mějte na paměti: nikdy nekončete den, aniž byste se usmířili. A to vám pomůže v manželském životě. Všem manželům. Přejít od zamilovanosti ke zralé lásce je náročná cesta, ale musíme se jí vydat.

A dnes opět skončíme modlitbou ke svatému Josefovi. Svatý Josefe, ty, který jsi svobodně miloval Marii a rozhodl ses vzdát se svých představ, abys dal místo realitě, pomoz každému z nás, abychom se nechali překvapit Bohem a přijímali život ne jako nečekanou událost, před kterou se musíme bránit, ale jako tajemství, které skrývá tajemství pravé radosti. Vyprošuj všem křesťanským snoubencům radost a radikálnost, ale vždy s vědomím, že lásku umožňuje jen milosrdenství a odpuštění. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

4. Svatý Josef, muž ticha

Středa, 15. prosince 2021

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Pokračujeme v rozjímání o svatém Josefovi. Poté, co jsem přiblížil prostředí, ve kterém žil, jeho úlohu v dějinách spásy a ukázal jsem ho jako spravedlivého muže a Mariina snoubence, chtěl bych se dnes zabývat dalším významným rysem jeho postavy – jeho tichostí. Tak často dnes potřebujeme ticho. Ztišení je důležité. Vyba-vuje se mi verš z Knihy moudrosti, který se četl v souvislosti s Vá-nocemi a který říká: "Když noc byla v nejhlubším tichu, [...] tehdy tvé slovo sestoupilo na zem." (srov. *Mdr* 18,14a, 15a) Ve chvíli nej-většího ticha se zjevil Bůh. Je důležité přemýšlet o tichu v dnešní době, pro kterou jako by nemělo velkou hodnotu.

Evangelia nezaznamenávají žádná slova Josefa z Nazaretu, vů-
bec nic, nikdy nemluvil. Neznamená to, že by snad byl mlčenlivý. Nikoli, má to hlubší důvody. Josef svým mlčením potvrzuje to, co píše svatý Augustin: "V míře, v jaké *v nás roste Slovo* - Slovo, které se stalo člověkem - *slov ubývá* " (srov. Promluva 288, *PL* 38, 1307). V míře, v jaké roste Ježíš - duchovní život - ubývá slov. (Ubývá trochu toho, co bychom nazvali "papouškováním"; neustá-lého brebentění jako papoušci.) Sám Jan Křtitel, který je "hlasem volajícím na poušti: 'Připravte cestu Pánu'" (*Mt* 3,1), říká v souvis-
losti s tímto Slovem: "On musí růst, já však se menšit" (*Jan* 3,30). To znamená, že On musí mluvit, a já musím být zticha, a Josef nás svou tichostí vybízí, abychom udělali místo pro přítomnost Slova, které se stalo tělem, pro Ježíše.

Josefovo ticho není němota; je to ticho plné naslouchání, *čino-rodé* ticho, ticho, z něhož vystupuje jeho velká niternost. "Slovo, které vyslovil Otec, a byl to jeho Syn," komentuje svatý Jan od Kří-že, "slovo, které vždy promlouvá ve věčném tichu a v tichu musí být duší slyšeno" (srov. *Dichos de luz y amor*, BAC, Madrid, 417, n. 99).

V této "škole" vyrůstal Ježíš, v nazaretském domě, kde mu byli každodenním příkladem Maria a Josef. A není divu, že On sám vy-

hledával místa ticha ve svých dnech (srov. *Mt 14,23*) a své učedníky vybízel, aby také oni prožili stejnou zkušenost: "Pojďte i vy někde na osamělé místo a trochu si odpočiňte" (*Mk 6,31*).

Jak krásné by bylo, kdyby se každému z nás po vzoru svatého Josefa podařilo obnovit tento *kontemplativní rozměr života, který otevírá právě ticho*. Všichni ovšem ze zkušenosti víme, že to není snadné. Ticho nás trochu děsí, protože po nás žádá, abychom vstoupili do sebe a setkali se s tou nejpravdivější částí nás samých. (A mnoho lidí se bojí ticha, musí neustále mluvit a mluvit, nebo poslouchat rádio, televizi..., ale nemohou přijmout ticho, protože se bojí.) Filozof Pascal poznamenal, že "veškeré neštěstí lidí pochází z jediné věci: z toho, že neumějí přebývat v odpočinku v jedné místnosti" (*Myšlenky*, 139)

Drazí bratři a sestry, učme se od svatého Josefa pěstovat prostory ticha, v nichž se může objevit jiné Slovo, totiž Ježíš, Slovo Ducha svatého, který v nás přebývá a přináší Ježíše. Není snadné rozpoznat tento Hlas, který je často zaměňován s tisíci hlasy starostí, pokušení, tužeb a nadějí, které nás obývají; avšak bez tohoto cvičení, spočívajícího právě ve získání zběhlosti ve ztišení, *může onemocnět také naše řeč*. Bez cvičení se v tichosti naše řeč onemocní. Místo toho, aby nechávala vyzařovat pravdu, může se stát nebezpečnou zbraní. Naše slova se totiž mohou proměnit v pochlebování, vychloubání, lež, pomluvu a očerňování. Zkušenost praví, jak to připomíná kniha Sirachovcova, že "jazyku padlo za oběť víc (lidí) než meči" (srov. 28,18). Ježíš to řekl jasně: Kdo mluví špatně o svém bratru nebo sestře, kdo pomlouvá svého bližního, je vrah (srov. *Mt 5,21-22*). Zabíjí jazykem. Nechce se nám tomu věřit, ale je to pravda. Zamysleme se trochu nad tím, kdy jsme zabíjeli jazykem, zastyděli bychom se! Ale velmi nám to prospěje, opravdu velmi.

Biblická moudrost praví, že "v moci jazyka je život i smrt; kdo ho rád používá, nají se jeho plodů" (*Př 18,21*). A apoštol Jakub ve svém listě rozvíjí toto pradávnné téma o pozitivní a negativní moci slova na zářných příkladech, když píše: "Jestliže někdo nechýbuje v řeči, to už je člověk dokonalý, schopný držet na uzdě sebe celého. [...] jazyk je sice malý úd, ale může se chlubit velkými věcmi. [...] Jím velebíme Pána a Otce, a jím zlořečíme lidem, stvořeným k ob-

razu Božímu. Z jedněch a týchž úst vychází dobrořečení i zlořečení." (3,2-10).

Právě proto se musíme od Josefa učit pěstování ticha: tohoto prostoru vnitřního soustředění v našich dnech, v němž dáváme Duchu příležitost, aby nás obnovoval, utěšoval a napravoval. (Nejde o to, abychom upadli do němoty, vůbec ne, ale měli bychom si ticho pěstovat. Každý z nás se musí podívat do svého nitra: často děláme nějakou práci, a sotva ji dokončíme, už šátráme po mobilu, abychom udělali zase něco jiného, a tahle je to s námi pořád. A nepomáhá nám to, nutí nás to sklouzávat k povrchnosti. Hloubka srdce roste s tichem; tichem, které není němotou, jak jsem řekl, ale které nechává prostor pro moudrost, reflexi a Ducha svatého. Někdy se bojíme chvil ticha, ale neměli bychom se bát! Ticho nám opravdu prospěje.) A užitek, jaký má pro naše srdce, uzdraví také naše jazyky, naše slova a především naše rozhodnutí. Josef totiž *spojoval tichost s činem*. Nemluvil, ale konal, a tak nám ukázal to, co Ježíš jednou řekl svým učedníkům: "Ne každý, kdo mi říká: 'Pane, Pane!' vejde do nebeského království, ale ten, kdo plní vůli mého nebeského Otce" (Mt 7,21). Slova mají být plodná – vybavujeme si možná písničku "Parole, parole, parole..." (Slova, slova, slova...) a nic podstatného. Je zapotřebí ticha, správného slova – a někdy se radši trochu kousnout do jazyka - to je lepší než říkat hlouposti.

Na závěr se pomodleme:
Svatý Josefe, muži ticha,
ty, který v evangeliu neříkáš jediné slovo,
nauč nás postit se od marných slov,
objevit hodnotu slov, která budují, povzbuzují, utěšují a podporují.

Buď nablízku těm, kdo trpí kvůli slovům, jež zraňují,
jako jsou pomluvy a očerňování,
a pomáhej nám, abychom slova vždycky spojovali se skutky.
Amen.

[Zpátky na obsah](#)

5. Svatý Josef, pronásledovaný a odvážný migrant

Středa, 29. prosince 2021

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Dnes, jen několik dní před Vánocemi, bych si s vámi rád připomněl událost, od které dějiny nemohou odhlížet, Ježíšovo narození.

Josef s Marií se vydali z Nazareta do Betléma, aby vyhověli rozkazu císaře Augusta, který jim nařizoval, aby se nechali zapsat do matriky v místě odkud pocházejí. Ihned po příjezdu hledají místo, kde by mohli přenocovat, protože čas porodu se přiblížil. Bohužel žádné nenajdou a Maria je tedy nucena porodit ve stáji (srov. *Lk 2,1-7*).

Představme si to: Stvořitel vesmíru ... a přece se pro něho našlo místo, kde by se narodil! Jak to posléze vyjádří evangelista Jan: „Do vlastního přišel, ale vlastní ho nepřijali“ (*1,11*); a také samotný Ježíš: „Lišky mají doupata a nebeští ptáci hnízda, ale Syn člověka nemá, kam by hlavu položil“ (*Lk 9,58*).

Ježíšovo narození oznámil anděl - a to prostým pastýřům. Cestu mudrcům do Betléma ukázala hvězda. (srov. *Mt 2,1.9-10*). Anděl je Boží posel. Hvězda nám připomíná, že Bůh stvořil světlo (*Gn 1,3*) a že Dítě bude „světlem světa“, jak se On sám nazývá (srov. *Jan 8,12.46*), „pravé světlo, které osvěcuje každého člověka“ (*Jan 1,9*), které „svítí v temnotě a temnota ho nepohltila“ (v. 5).

Pastýři zosobňují chudé Izraelce, pokorné lidi, kteří žijí s vnitřním vědomím vlastní nedostatečnosti, a právě proto důvěřují Bohu více než ostatní. Právě oni jsou těmi prvními, kdo spatří Božího Syna, který se stal člověkem, a toto setkání je hluboce změnil. Evangelium poznamenává, že se vrátili a „velebili a chválili Boha za to, co slyšeli a viděli.“ (*Lk 2,20*).

Kolem právě narozeného Dítěte Ježíše jsou také mudrci (srov. *Mt 2,1-12*). Evangelia nám neříkají, že by to byli králové, ani jejich počet, ani jejich jména. S jistotou se ví jen tolik, že vyšli ze vzdálené země na Východě (v úvahu přichází Persie, Babylónie nebo jižní Arábie), aby hledali židovského krále, kterého ve svých srdcích

ztotožnili s Bohem, protože vyznali, že se mu chtějí poklonit. Mudrci představují pohanské národy, zejména všechny ty, kteří v průběhu staletí hledají Boha a vydávají se na cestu, aby ho našli. Představují také bohaté a mocné, ale pouze takové, kteří nejsou otroky vlastnictví, kteří nejsou „posedlí“ věcmi, o nichž si myslí, že je vlastní.

Poselství evangelií je jasné: Ježíšovo narození je univerzální událost, která se týká všech lidí.

Drazí bratři a sestry, jedině pokora je cestou, která nás vede k Bohu, a zároveň právě proto, že nás vede k Němu, přivádí také k podstatě života, k jeho pravému smyslu, k nejspolehlivějšímu důvodu, proč stojí za to žít.

Jedině pokora nás otevírá zkušenosti pravdy, opravdové radosti, poznání, které má cenu. Bez pokory jsme „odříznuti“, jsme odříznuti od porozumění Bohu, ale také od porozumění sobě samým. Pro porozumění sobě samým potřebujeme pokoru, a tím spíše pro porozumění Bohu. Mudrci by podle logiky světa mohli být velcí, ale oni se činí malými a pokornými, a právě proto se jim podaří Ježíše najít a rozpoznat. Přijímají pokoru hledat, vydat se na cestu, ptát se, riskovat, chybovat...

Každý člověk je v hloubi srdce povolán hledat Boha: každý z nás má v sobě tento neklid a naším úkolem není tento neklid uhasit, ale nechat ho růst, protože je to neklid hledání Boha; a díky Jeho milosti ho může najít. Přijměme za svou modlitbu svatého Anselma (1033-1109): „Pane, pouč mě, jak tě mám hledat a zjev se hledajícímu. Nemohu tě hledat, nenaučíš-li mě tomu, ani tě nalézt, nezjvíš-li se. Kéž tě hledám svou touhou, kéž po tobě toužím, hledaje tě; kéž tě naleznu svou láskou, kéž tě miluji, nalézaje tě! (*Prosligion*, 1).

Drazí bratři a sestry, rád bych pozval všechny muže a ženy do betlémské jeskyně, aby se poklonili Božímu Synu, který se stal člověkem. Každý z nás ať přistoupí k jesličkám, které najde doma, v kostele nebo kdekoli jinde, a pokusí se o klanění, o vnitřní adoraci: „Věřím, že jsi Bůh, že toto dítě je Bůh. Prosím, dej mi milost pokory, abych to dokázal pochopit.“

Na první místo, ve chvíli, kdy se přiblížíme k jesličkám v modlitbě, bych chtěl postavit chudé, které - jak nabádal svatý Pavel VI. - „musíme milovat, protože jsou v jistém smyslu svátostí Krista; s

nimi – hladovými, žíznivými, vyhnanými, nahými, nemocnými a vězni - se chtěl mysticky ztotožnit. Musíme jim pomáhat, trpět s nimi a dokonce je následovat, protože chudoba je nejjistější cestou k plnému vlastnictví Božího království“ (*Homilie*, 1. května 1969). Proto musíme prosit o pokoru jako o milost: „Pane, ať nejsem pyšný, ať nejsem soběstačný, ať si nemyslím, že jsem středem vesmíru. Učiň mě pokorným. Dej mi milost pokory, abych tě s touto pokorou mohl nalézt. Jedině tudy vede cesta, bez pokory Boha nikdy nenajdeme: najdeme ale ani sebe sama. Protože před člověkem, který nemá pokoru, se nerozprostírají žádné obzory, má před sebou pouze zrcadlo, dívá se sám na sebe. Prosme Pána, aby rozbil toto zrcadlo a abych se dokázal podívat za něj, k obzoru, kde je On. Tím, kdo to udělá, však musí být jediné On sám, jen On nám může dát milost a radost z pokory, abychom se vydali touto cestou.

A dále, bratři a sestry, tak jako hvězda vedla mudrce, rád bych doprovodil do Betléma všechny ty, kdo nepociťují náboženský neklid, ty, kdo si otázku po Bohu nekladou nebo dokonce proti náboženství bojují, všechny ty, kdo jsou nevhodně nazýváni ateisté. Rád bych jim zopakoval poselství II. vatikánského koncilu: „Církev je přesvědčena, že uznání Boha není v rozporu s důstojností člověka, neboť tato důstojnost má základ a dovršení právě v Bohu. [...] Církev velmi dobře ví, že její poselství je v plném souladu s nejskrytějšími tužbami lidského srdce“ (*Gaudium et spes*, 21).

Vraťme se domů s andělským přáním: „Pokoj na zemi lidem, které miluje“. A vždycky mějme na paměti: „Ne že my jsme milovali Boha, ale že on si zamiloval nás [...]. On napřed miloval nás“ (1 Jan 4,10.19), hledal nás. Nezapomínejme na to.

To je důvod naší radosti: byli jsme milováni, byli jsme vyhledáváni, Pán nás hledá, aby nás našel, aby nás více miloval. To je důvod k radosti: vědět, že jsme byli milováni bez jakýchkoli zásluh, že nás Bůh vždy předchází v lásce, v lásce natolik konkrétní, že se stala tělem a přebývala mezi námi, v tom Dítěti, které vidíme v jesličkách. Tato láska má jméno a tvář: Ježíš je její jméno a její tvář je láska, jež je základem naší radosti. Bratři a sestry, přeji vám radostné Vánoce, radostné a svaté Vánoce. A já bych si přál, aby – uprostřed vzájemných přání, rodinných setkání, která jsou vždycky krásná - aby tam nechybělo také vědomí, že Bůh přichází „kvůli mně“; každý by měl říkat: Bůh přichází kvůli mně. Aby nechybělo

vědomí, že k tomu, abychom hledali, našli a přijali Boha, potřebujeme pokoru; potřebujeme s pokorou vyhlížet milost, která rozbíjí zrcadlo marnivosti, pýchy a sebestřednosti. Hledět na Ježíše, hledět k obzoru, vyhlížet Boha, který k nám přichází a dotýká se našich srdcí oním neklidem, jenž nás přivádí k naději.

Šťastné a svaté Vánoce!

[Zpátky na obsah](#)

6. Svatý Josef, domnělý Ježíšův otec

Středa, 5. ledna 2022

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

Dnes bych vám chtěl představit sv. Josefa jako pronásledovaného a odvážného migranta. Právě tak jej vylíčil evangelista Matouš. Tento zvláštní příběh Ježíšova života, v němž figuruje rovněž Josef a Maria, je tradičně označován jako „útěk do Egypta“ (srov. *Mt 2,13-23*). Nazaretská rodina zažila takovéto ponížení, na vlastní kůži pocítila nejistotu, strach a bolest spojený s opuštěním vlasti. Také dnes je mnoho našich bratří a sester nuceno prožít stejnou nespravedlnost a utrpení. Příčinou je téměř vždycky arogance a násilí mocných. Nejinak tomu bylo v případě Ježíše.

Král Herodes se od mudrců dozvídá o narození „židovského krále“ a tato zpráva ho šokuje. Cítí se nejistý, cítí, že jeho moc je ohrožena. Proto shromáždí všechny jeruzalémské kapacity, aby zjistil místo jeho narození, a prosí mudrce, aby mu to přišli přesně oznámit, protože - jak falešně tvrdí – také on se mu chce přijít poklonit. V okamžiku, kdy zjistí, že se mudrci vrátili jinou cestou, uchýlí se k podlému záměru; chce zabít všechny betlémské děti mladší dvou let, což podle výpočtu mudrců bylo období, v němž se Ježíš narodil.

Mezitím anděl Josefovi přikáže: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uteč do Egypta a zůstaň tam, dokud ti neřeknu. Herodes totiž bude po dítěti pátrat, aby ho zahubil.“ (*Mt 2,13*). Pomysleme dnes na lidi, kteří v sobě pocítí tento impuls: „Utečme, protože tady je nebezpečí“. Herodesův záměr připomíná faraonův plán hodit všechny chlapečky izraelského národa do Nilu (srov. *Ex 1,22*). A útěk do Egypta evokuje celé dějiny Izraele, počínaje Abrahámem, který v Egyptě rovněž pobýval (srov. *Gn 12,10*), až po Josefa, Jákobova syna, kterého jeho bratři prodali (srov. *Gn 37,36*) a který se pak stal „správcem této země“ (srov. *Gn 41,37-57*), a Mojžíše, který osvobodil svůj lid z egyptského otroctví (srov. *Ex 1,18*).

Útěk Svaté rodiny do Egypta zachránil Ježíše, ale bohužel nezabránil Herodovi ve spáchání masakru. Setkáváme se tedy s dvě-

ma osobnostmi opačného charakteru: na jedné straně Herodes se svou krutostí a na druhé Josef se svou starostlivostí a odvahou. Herodes chtěl s bezohlednou krutostí bránit svou moc, svou kůži, jak to dosvědčují zprávy o popravě jedné z jeho manželek, několika jeho dětí a stovek odpůrců. Byl to krutý člověk, který k řešení problémů užíval jediný recept: pryč s nimi. Stal se symbolem mnoha tyranů minulosti i dnešní doby. Pro tyranů nemá člověk žádnou cenu, jediné, co jim dává smysl, je moc a jestliže si pro ni potřebují udělat místo, zabíjejí lidi. Děje se to také dnes, nemusíme se proto vracet do dávné historie, děje se to i dnes! Člověk člověku se stává „vlkem“. Dějiny jsou plné postav, které žijí v područí svého strachu a snaží se ho překonat despotickým výkonem moci a za užití nelidských a násilných mechanismů. Neměli bychom si však myslet, že život v Herodově perspektivě je pouze výsadou tyranů. Nikoli, je to skutečností je to postoj, k němuž se můžeme uchýlit všichni; po každé, když se snažíme zahnat své obavy arogancí, i kdyby jen slovní anebo drobnými urážkami, užívanými k ponižování lidí kolem sebe. I my máme v srdci možnost být malými Herody.

Josef je opakem Heroda. Především je to „muž spravedlivý“ (*Mt 1,19*), zatímco Herodes je diktátor, a kromě toho se projevuje jako odvážný při plnění andělova příkazu. Lze si představit, s jakými útrapami se musel vyrovnávat během nebezpečné cesty, s jakými nesnázemi se pojí pobyt v cizí zemi, kde se mluví jiným jazykem - spousta obtíží. Jeho odvaha se projevila také ve chvíli, kdy nadešel čas návratu a po andělově povzbuzení překonává své pochopitelné obavy a spolu s Marií a Ježíšem se usazuje v Nazaretě (srov. *Mt 2,19-23*). Herodes a Josef jsou dvě protikladné postavy, které odrážejí dvě odvěké tváře lidstva. Všeobecně rozšířeným omylem je považovat odvahu za ctnost přisuzovanou výlučně hrdinům. Ve skutečnosti každodenní život každého člověka vyžaduje odvahu. Náš život - tvůj, můj, nás všech - nelze žít bez odvahy, bez odvahy vypořádat se s těžkostmi každého dne. Ve všech dobách a ve všech kulturách najdeme statečné muže a ženy, kteří pro věrnost svému přesvědčení překonávali nejrůznější obtíže, snášeli nespravedlnost, odsouzení, a dokonce i smrt. Odvaha je synonymem statečnosti, která spolu se spravedlností, prozíravostí (moudrostí) a umírněností patří do skupiny ctností známých jako „kardinální“ ctnosti.

Poučení, které nám dnes Josef zanechává, tedy zní: Život nám ustavičně připravuje protivenství, to je pravda, a když se před námi ocitnou, můžeme se třeba cítit ohrožení, vystrašení, avšak tyto okamžiky nemůžeme překonávat probouzením toho nejhoršího, co v sobě máme, jako Herodes, nýbrž po vzoru Josefa, který na strach reaguje odvahou důvěřovat Boží Prozřetelnosti. Myslím, že bychom se dnes měli pomodlit za všechny migranty, za všechny pronásledované a za všechny, kdo jsou obětí nepříznivých okolností - ať už politických, historických nebo osobních. Mysleme zástupy lidí, kteří se stali obětí válek a chtějí uprchnout ze své vlasti, ale nemohou; mysleme na migranty, kteří se vydávají na cestu za svobodou a mnozí umírají na cestě nebo v moři; mysleme na Ježíše v náručí Josefa a Marie, jak je na útěku, a snažme se v něm vidět každého z dnešních migrantů. Migrace je dnes realitou, před kterou nemůžeme zavírat oči. Je to sociální skandál dnešního lidstva.

Svatý Josefe

ty, který jsi zakusil utrpení těch, kdo musejí prchat,

ty, který jsi byl donucen k útěku,

abys zachránil život svých nejdražších,

ochraňuj všechny ty, kdo prchají kvůli válce,

nenávisti a hladu.

Podporuj je v jejich nesnázích,

posilni v naději a učni, aby se setkali s přijetím a solidaritou.

veď jejich kroky a otevři srdce těch, kdo jim mohou pomoci.

Amen.

[Zpátky na obsah](#)

7. Svatý Josef, tesař

Středa, 12. ledna 2021

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Evangelisté Matouš a Marek označují Josefa za „tesaře“ nebo „truhláře“. Před okamžikem jsme vyslechli, jak lidé z Nazareta slyší Ježíše mluvit a ptají se: „Copak to není syn tesařův?“ (Mt 13,55; srov. Mk 6,3). Ježíš vykonával řemeslo svého otce.

Řecký výraz tekton, který se používá pro označení Josefovy práce, bývá překládán různě. Latinští církevní otcové ho tlumočí jako „tesař“. Musíme si však uvědomit, že v Palestině Ježíšovy doby se dřevo používalo nejen k výrobě pluhů a rozličného nábytku, ale také ke stavbě domů, které měly dřevěná okna a dveře, a terasovité střechy z trámů utěsněných větvemi a hlínou.

Pojem „tesař“ nebo „truhlář“ byl tudíž obecným označením, užívaným jak pro řemeslníky pracujícími se dřevem, tak pro dělníky, kteří se zabývali činnostmi spojenými stavebnictvím. Bylo to zaměstnání poměrně náročné, protože se pracovalo s těžkými materiály, jako je dřevo, kámen a železo. Z ekonomického hlediska nezajišťovalo velké výdělky, jak lze usuzovat ze toho, že když Maria a Josef přinesli Ježíše do chrámu, obětovali jen pár hrdliček nebo holoubata (srov. Lk 2,24), jak to Zákon předepisoval pro chudé (srov. Lv 12,8).

Dospívající Ježíš se tedy naučil tomuto řemeslu od svého otce. Proto také, když jako dospělý začal kázat, ptali se udivení sousedé: „Kde se u něho vzala taková moudrost a ty zázraky?“ (Mt 13,54) a pohoršovali se nad ním (srov. v. 57), protože byl synem tesaře, ale mluvil jako učitel Zákona – právě to je pohoršovalo.

Tento životopisný záznam o Josefovi a Ježíšovi mi přivádí na mysl dělníky z celého světa, zejména ty, kteří do úmoru pracují v dolech a v některých továrnách; ty, kteří jsou vykořisťováni prací načerno; myslím na oběti práce – jak víme, v poslední době jich bylo v Itálii mnoho; na děti, které jsou nuceny pracovat, i na ty, které se přehrabují na smetištích, aby našly něco použitelného ke směně... Dovolím si to zopakovat ještě jednou: Mysleme na skryté

dělníky, kteří vykonávají úmornou práci v dolech a továrnách! Mysleme na ty, kdo jsou vykořisťováni prací načerno; na ty, kdo jsou nuceni dát svůj výdělek pašerákům a zůstávají bez příjmu, bez ničeho. A pokud nepracujete, nemáte žádné jistoty. Práce načerno je dnes běžná, je jí mnoho. Pomysleme na oběti práce, na pracovní úrazy, na děti, které jsou nuceny pracovat! Je přeci hrozné, když děti, ve věku, kdy by si měly hrát, musejí pracovat jako dospělí. Mysleme na tyto nebohé děti, které pátrají na smetištích, co by se dalo použít a vyměnit. To všechno jsou naši bratři a sestry, kteří se takto živí - prací, která neodpovídá jejich důstojnosti! Zamysleme se nad tím! A to se děje dnes, v našem světě! Myslím ale také na ty, kdo jsou bez práce. Kolik lidí jen chodí klepat na dveře továren a podniků s otázkou, zda je nějaká práce. (– A dostávají odpověď): „Ne, není...“ Práce je nedostatek! A myslím také na ty, kteří se cítí být právem poškozeni na své důstojnosti, protože nemohou najít práci. Přijdou domů (a slyší) : „Našel jsi něco?“ – (A musejí odpovědět:) “Ne, nic... Stavil jsem se v charitě a nesu trochu chleba.” Důstojnost ti nepřidá, když přineseš domů chleba. Ten si můžeš vzít v charitě, ale důstojnost tím nezískáš. Důstojnost získáváš, když si na chléb můžeš vydělat, a pokud nedáme našim lidem, našim mužům a ženám, možnost vydělat si na chléb, je to projev sociální nespravedlnosti na tom kterém místě, národě nebo kontinentu. Vládcí musejí dát každému možnost vydělat si na chléb, protože tento výdělek dává člověku důstojnost. Práce je stvrzením důstojnosti, a to je důležité. Mnoho mladých lidí, mnoho otců a matek prožívá drama, protože nemají práci, která by jim umožnila klidný život, žijí ze dne na den. A mnohdy je hledání práce tak dramatické, že je dovede až ke ztrátě veškeré naděje a touhy po životě. Mnoho lidí přišlo o práci v této pandemické době - to víme - a někteří, zdrceni neúnosným břemenem, došli tak daleko, že si vzali život. Dnes bych rád vzpomněl na každého z nich a jejich rodiny. Uctěme minutou ticha památku mužů a žen, kteří jsou zoufalí, protože nemohou najít práci.

Nebereme dostatečně vážně skutečnost, že práce je podstatnou součástí lidského života, rovněž na cestě k jeho posvěcení. Práce neslouží pouze k zajištění spravedlivé obživy; je také místem, na němž se můžeme vyjádřit, cítit se užiteční a naučit se velké lekci konkrétnosti, která pomáhá duchovnímu životu, aby se nestal spi-

ritualismem. Naneštěstí je však práce často rukojmím sociální ne-
spravedlnosti a místo toho, aby byla prostředkem humanizace,
stává se existenční periférií. Častokrát se ptám sám sebe: V jakém
duchu vykonáváme svou každodenní práci? Jak se vypořádat s
únavou? Vnímáme svou činnost pouze v kontextu svého vlastního
osudu, nebo ji spojujeme s osudy druhých? Práce je totiž způso-
bem, jak vyjádřit svou osobnost, která je ze své podstaty vztahová.
Práce je také způsobem, jak vyjádřit svou kreativitu: Každý vyko-
nává práci svým vlastním způsobem, svým vlastním stylem; stej-
nou práci, avšak jinak.

Je pěkné, když pomyslíme na to, že také Ježíš pracoval a učil se
tomuto umění od svatého Josefa. Musíme si dnes položit otázku,
co lze udělat pro to, aby se hodnota práce obnovila, a jak můžeme
jako církev přispět k tomu, aby byla vykoupena z logiky pouhého
zisku a mohla být prožívána jako základní právo a povinnost člo-
věka, vyjadřující a rozšiřující jeho důstojnost.

Drazí bratři a sestry, rád bych s vámi dnes recitoval modlitbu,
kterou se svatý Pavel VI. obrátil ke svatému Josefu 1. května 1969:

Ó svatý Josefe
patrone církve
ty, jenž jsi po boku Vtěleného slova
pracoval každý den, abys vydělal na chléb
a od Něho čerpal sílu k životu i lopotění
ty, který jsi zakusil úzkost z budoucnosti
hořkost chudoby a nezajištěnost práce
ty, jenž dnes vyzařuješ příklad člověka
pokorného před lidmi
avšak velikého před Bohem
ochraňuj dělníky v jejich těžké každodenní existenci
chraň je před malomyslností
před vše-popírající vzpourou
jakož i před pokušením hedonismu
a střež pokoj na světě
onen pokoj, který jediný může zaručit rozvoj národů. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

8. Svatý Josef, muž vlídnosti

Středa, 19. ledna 2021

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

Dnes bych se chtěl zabývat postavou svatého Josefa jako otce z hlediska vlídnosti.

V apoštolském listě *Patris corde* (8. prosince 2020) jsem měl příležitost zamyslet se nad tímto aspektem vlídnosti, aspektem osobnosti svatého Josefa. Ačkoli nám evangelia neuvádějí žádné podrobnosti o tom, jakým způsobem uplatňoval své otcovství, můžeme si být jisti, že to, že byl „spravedlivý“, se promítlo i do výchovy, kterou Ježíšovi poskytl. „Josef viděl, jak Ježíš den ode dne roste ‘na duchu i na těle a byl milý Bohu i lidem’ (Lk 2,52). Tak praví evangelium. Jako Hospodin činil s Izraelem, tak ‘učil Ježíše chodit, držel ho za ruku; byl mu jako otec, který zvedá dítě k tváři a sklání se nad ním, aby mu dal najíst’ (srov. Oz 11,3-4)“ (*Patris corde*, 2). Tato definice z Bible je krásná, protože ukazuje Boží vztah k izraelskému lidu. A my si myslíme, že stejný vztah měl k Ježíši i svatý Josef.

Evangelia dokládají, že Ježíš vždy používal slovo „otec“, když mluvil o Bohu a jeho lásce. V mnoha podobenstvích je hlavním hrdinou postava otce. Jedním z nejznámějších je jistě příběh milosrdného Otce, o němž vypráví evangelista Lukáš (srov. Lk 15,11-32). Toto podobenství zdůrazňuje nejen zkušenost hříchu a odpuštění, ale také způsob, jakým se odpuštění dostává k člověku, který se provinil. Text říká toto: „Když byl ještě daleko od domu – hříšný syn, který se zatoulal -, když byl ještě daleko, otec ho uviděl a pohnutě mu vyšel vstříc, vrhl se mu kolem krku a políbil ho“ (v. 20). Syn očekával trest, spravedlnost, která by mu nanejvýš přisoudila místo jednoho ze sluhů, ale ocitá se v otcově objetí. Vlídnost je něco většího než logika světa. Je to nečekaný způsob, jak dosáhnout spravedlnosti. Proto nikdy nezapomínejme, že Bůh se našich hříchů nebojí: dobře si to zapamatujme. Bůh se nebojí našich hříchů, je větší než naše hříchy. Je otcem, je láskou, je vlídný. Neděsí ho naše hříchy, naše chyby, naše pády, ale děsí ho uzavřenost na-

šich srdcí – ano, kvůli tomu trpí – děsí ho náš nedostatek víry v jeho lásku.

V prožívání Boží lásky je velká vlídnost. A je krásné pomyslet na to, že prvním člověkem, který tuto skutečnost Ježíšovi předal, byl sám Josef. Boží věci k nám totiž vždy přicházejí zprostředkovaně skrze lidské zkušenosti. Před časem – nevím, jestli jsem se o tom zmiňoval – skupinu mladých lidí, kteří hrají divadlo, skupinu mladých popových hvězd, kteří „předběhli dobu“, zasáhlo toto podobenství o milosrdném otci a rozhodli se, že na toto téma, na tento příběh, udělají kus popového divadla. A udělali to dobře. Celý příběh nakonec spočívá v tom, že přítel naslouchá synovi, který se odcizil svému otci, který se chtěl vrátit domů, ale bál se, že ho otec vyhodí a potrestá a podobně. A přítel mu v té popové opeře říká: „Pošli posla a řekni, že se chceš vrátit domů, a jestli to otec přijme, ať dá na znamení toho do okna kapesník, do okna, které uvidíš, jakmile se budeš blížit domů.“ Tak se to stalo. A opera se zpěvem a tancem pokračuje až do chvíle, kdy se syn přiblíží a spatří domov. Když vzhledne, vidí dům plný bílých kapesníků: plný. Ne jedno, všechna okna, tři nebo čtyři na okno. To je Boží milosrdenství. Nebojí se naší minulosti, našich špatných věcí: ne. Bojí se pouze uzavření. Takže... všichni máme nějaké účty, ale smířit se s Bohem je krásná věc, protože začneme mluvit a On nás obejmě. Vlídnot.

Pak se můžeme ptát sami sebe, zda jsme sami zakusili tuto vlídnot a zda jsme se stali jejími svědky. Zamysleme se. Vlídnot totiž není primárně citová nebo sentimentální záležitost: ne. Je to zkušenost, že se cítíme milováni a přijímáni právě ve své chudobě a bídě, a tak proměňováni Boží láskou.

Bůh nespolehá jen na naše talenty, ale také na naši vykoupěnou slabost. Naše slabost je vykoupěna a On na to spolehá. Proto například svatý Pavel říká, že existuje plán i pro jeho křehkost. Ve skutečnosti napsal korintské obci: „Abych nezpychl, byl mi dán do těla osten, satanův posel, aby mě zasáhl.... Proto jsem se třikrát modlil k Pánu, aby mě toho zbavil. A on mi řekl: 'Stačí ti má milost, neboť ve slabosti se plně projevuje síla.'“ (2 Kor 12,7-9). Pán nás nezabavuje všech slabostí, ale pomáhá nám žít ve slabostech a bere nás za ruku. Ale jak to? Ano, bere za ruku naše slabosti, nás s našimi slabostmi, je nám nablízku. A to je vlídnot.

Zkušenost vlídnosti spočívá v tom, že vidíme, jak Boží moc prochází právě tím, co nás činí nejkřehčími; ovšem pod podmínkou, že se odvrátíme od pohledu Zlého, který „nás nutí dívat se na naši křehkost s negativním úsudkem“, zatímco Duch svatý ji „vynáší na světlo s vlídností“ (Patris corde, 2). „Vlídnost je nejlepší způsob, jak se dotknout toho, co je v nás křehké.“ [...] Podívejte se, jak se ošetřovatelé dotýkají ran nemocných: s vlídností, aby jim ještě více neublížili. A právě tak se Pán dotýká našich ran, se stejnou něhou. Proto je důležité setkat se s Božím milosrdenstvím, zejména ve svátosti smíření, v osobní modlitbě s Bohem, ve zkušenosti pravdy a vlídnosti. Paradoxně i Zlý nám může říkat pravdu: je lhář, ale jde stranou, aby nám řekl pravdu, aby mě pak přivedl ke lži. Zlý to však dělá proto, aby nás odsoudil. Pán nám říká pravdu a natahuje k nám ruku, aby nás zachránil. My však víme, že pravda, která přichází od Boha, nás neodsuzuje, ale přijímá, objímá, podporuje, odpouští nám, (Patris corde, 2). Bůh vždycky odpouští: zapište si to do hlavy a do srdce. Bůh vždy odpouští. Jsme to my, kdo se unavuje prosit o odpuštění. Ale vždycky odpustí. Ty nejošklivější věci.

Je tedy dobré, abychom se zrcadlili v Josefově otcovství, které je zrcadlem otcovství Božího, a ptali se sami sebe, zda dovolíme Pánu, aby nás miloval svou vlídností a každého z nás proměnil v muže a ženu schopné takto milovat. Bez této „revoluce vlídnosti“ - potřebujeme revoluci vlídnosti! - a bez této revoluce vlídnosti riskujeme, že zůstaneme uvězněni ve spravedlnosti, která nám nedovoluje snadno vstát a která zaměňuje vykoupení za trest. Proto chci dnes zvláštním způsobem vzpomenout na naše bratry a sestry, kteří jsou ve vězení. Je správné, aby ti, kdo se dopustili chyby, za ni zaplatili, ale ještě správnější je, aby ti, kdo se dopustili chyby, měli možnost se ze své chyby napravit. Nelze praktikovat odsouzení bez okna naděje. Každé odsouzení má vždycky okno naděje. Mysleme na naše bratry a sestry ve vězení, mysleme na Boží vlídnost k nim a modleme se za ně, aby v tomto okně naděje našli cestu k lepšímu životu.

Na závěr se modleme tuto modlitbu:

Svatý Josefe, otče ve vlídnosti, nauč nás přijmout,
že jsme milováni právě v tom, co je v nás nejslabší.
Dej, abychom nekladli překážky
mezi naši chudobu a velikost Boží lásky.

Vzbuď v nás touhu přiblížit se smíření,
aby nám bylo odpuštěno
a abychom byli schopni vlídně milovat své bratry a sestry v jejich
chudobě.

Buď nablízku těm, kdo se dopustili špatnosti a zaplatili za ni;
pomoz jim najít vedle spravedlnosti i vlídnost,
aby mohli začít znovu.

A nauč je, že prvním způsobem, jak znovu začít,
je upřímně požádat o odpuštění
a pocítit Otcovo pohlazení.

Děkuji.

[Zpátky na obsah](#)

9. Svatý Josef, muž, který „sní“

Středa, 26. ledna 2022

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

Dnes bych se rád zaměřil na postavu svatého Josefa jako muže, který sní. V Bibli, stejně jako v kulturách starověkých národů, byly sny považovány za prostředek, skrze který se zjevoval Bůh (Srov. Gen 20,3; 28,12; 31,11.24; 40,8; 41,1-32; Nm 12,6; 1 Sam 3,3-10; Dn 2; 4; Job 33,15). Sen symbolizuje duchovní život každého z nás, onen vnitřní prostor, který je každý z nás povolán pěstovat a střežit, kde se Bůh projevuje a často k nám promlouvá. Musíme však také říci, že v každém z nás není jen hlas Boží. Máme v sobě mnoho dalších hlasů. Jsou to například hlasy našich obav, minulých zkušeností a nadějí; ale také hlas zlého, který nás chce oklamat a zmást. Proto je důležité umět rozpoznávat Boží hlas uprostřed ostatních hlasů. Josef ukazuje, že dokáže pěstovat potřebné mlčení a především umí se správně rozhodnout na základě Slova, s nímž se k němu Pán v nitru obrací. Prospěje nám, když se dnes podíváme blíže na čtyři sny, o nichž mluví evangelium a ve kterých Josef figuruje, abychom pochopili, jak se stavět k Božímu zjevení. Evangelium nám vypráví o čtyřech Josefových snech.

V prvním snu (srov. Mt 1,18-25) anděl pomáhá Josefovi vyřešit dramatickou situaci, v níž se ocitá, když se dozví o Mariině těhotenství: „Neboj se vzít k sobě svou manželku Marii. Vždyť dítě, které počala, je z Ducha svatého. Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš; on totiž spasí svůj lid od hříchů“ (v. 20-21). Josefova reakce byla okamžitá: „Když se probudil ze spánku, udělal, jak mu anděl Páně přikázal“ (v. 24). Mnohdy nás život staví před situace, kterým nerozumíme a které zdánlivě nemají řešení. Modlitba v těchto chvílích znamená, že necháváme na Pánu, aby nám ukázal, co máme dělat. Velmi často se totiž právě v modlitbě objeví intuice, naznačující, kde je východisko, jak situaci vyřešit. Drazí bratři a sestry, Pán nikdy nedovolí, aby se objevil problém, aniž by nám zároveň nedal pomoc, kterou potřebujeme k jeho řešení. Nehází nás samotné do pece, nebo mezi divoká zvířata. Když nám Pán nechá za-

hlédnout problém nebo ho před námi odhalí, dává nám vždycky zároveň intuici, pomoc, svoji přítomnost, naznačuje, jak z něho vyjít, jak situaci řešit.

Druhého zjevení ve snu se Josefovi dostává, když je život dítěte Ježíše ohrožen. Poselství je jasné: „Vstaň, vezmi dítě i jeho matku, uteč do Egypta a zůstaň tam, dokud ti neřeknu. Herodes totiž bude po dítěti pátrat, aby ho zahubil“ (Mt 2,13). Josef bez váhání uposlechl: „Vstal tedy, vzal v noci dítě i jeho matku, odebral se do Egypta a byl tam až do Herodovy smrti“ (v. 14-15). V životě zažíváme nebezpečí, která ohrožují naši existenci nebo existenci těch, které máme rádi. Modlitba v těchto situacích znamená naslouchat hlasu, který nám může dodat stejnou odvahu jako Josefovi, aby chom těžkostem čelili a nepodlehli.

V Egyptě Josef čekal na znamení od Boha, že se může vrátit domů – a právě to je obsahem třetího snu. Anděl mu vyjevuje, že ti, kdo chtěli dítě zabít, jsou mrtví, a přikazuje mu, aby odešel s Marií a Ježíšem a vrátil se do své vlasti (srov. Mt 2,19-20). Josef „vstal, vzal dítě i jeho matku a odebral se do izraelské země“ (v. 21). Když však na zpáteční cestě „uslyšel, že je v Judsku místo svého otce Heroda králem Archelaus, bál se tam jít“ (v. 22). Zde je tedy čtvrté zjevení: „A podle pokynu ve snu se odebral na území galilejské. Šel tedy a usadil se v městě, které se jmenuje Nazaret“ (v. 22-23). Rovněž strach je součástí života a také potřebuje naši modlitbu. Bůh nám neslibuje, že nikdy nebudeme mít strach, ale že- s Jeho pomocí - nebude strach kritériem našich rozhodnutí. Josef prožívá strach, ale Bůh ho skrze něj provází. Síla modlitby vnáší světlo do temných situací.

Myslím v tuto chvíli na mnoho lidí, kteří jsou zdrceni tíhou života a nedokáží již ani doufat ani se modlit. Kéž jim svatý Josef pomůže, aby se otevřeli dialogu s Bohem, našli světlo, sílu, pokoj a pomoc. Myslím také na rodiče, kteří se potýkají s problémy svých dětí, dětí, trpících nemocí, někdy nevléčitelnou. Kolik bolesti! Myslím na rodiče, kteří vidí jinou sexuální orientaci u svých dětí - jak se k tomu postavit, doprovázet děti a neskrývat se za odsuzující postoj... Myslím na rodiče, kteří vidí své děti odcházet, umírat, kvůli nemoci nebo také - jak velmi často čteme v novinách – kvůli klukovinám, které končí nehodou v autě. Myslím na rodiče, kteří vidí, že si jejich děti nedokáží poradit se školou a nevědí, co v tom

mohou udělat.... Rodičovských problémů je mnoho, zamysleme se, jak můžeme pomoci. Chtěl bych těmto rodičům říct: Neděste se. Ano, bolest tady je, je jí mnoho. Mějte však na paměti, jak svou situaci řešil Josef a prostě ho o pomoc. Nikdy neodsuzujte své dítě. V Buenos Aires mne vždycky hluboce dojímalo, když jsem autobusem projížděl kolem vězení, kde stála dlouhá fronta lidí, kteří přicházeli navštívit vězně. Stály tam maminky, a mne to dojímalo, protože stály před problémem dítěte, které pochybilo, bylo ve vězení, a ony ho nenechávaly samotného, nestyděly se, doprovázely ho. Je v tom odvaha, odvaha otce a matky, kteří vždycky doprovázejí své děti. Prosme Pána, aby dal všem otcům a všem matkám odvalu, jakou dal Josefovi. A modleme se, aby nám Pán v těchto chvílích pomáhal.

Modlitba však nikdy není abstraktním nebo pouze soukromým gestem, jak to dělají spiritualistická hnutí, která jsou spíše gnostická než křesťanská. Modlitba je vždycky neoddělitelně spojena s čínorodou láskou. Jedině tehdy, když spojíme modlitbu s láskou, s láskou k dětem, s láskou k bližnímu, dokážeme porozumět Pánovým poselstvím. Josef se modlil, pracoval a miloval, a proto vždycky dostával to, co potřeboval, aby se mohl postavit životním zkouškám. Svěřme se nyní sv. Josefu a jeho přímluvě.

Svatý Josefe, ty jsi mužem, který sní,
nauč nás obnovovat duchovní život
jako vnitřní místo, kde se Bůh zjevuje a kde nás zachraňuje.
Zbav nás myšlenek na to, že by snad modlitba byla zbytečná;
pomáhejte každému z nás, abychom se řídili tím, co nám Pán ukazuje.

Kéž je naše uvažování ozářeno světlem Ducha,
naše srdce povzbuzeno Jeho silou
a naše obavy vysvobozeny Jeho milosrdenstvím. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

10. Svatý Josef a společenství svatých

Středa, 2. února 2022

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

V uplynulých týdnech jsme se mohli hlouběji zabývat postavou svatého Josefa, přičemž jsme vycházeli z několika málo, ale důležitých informací uvedených v evangeliích a také z aspektů jeho osobnosti, které církev v průběhu staletí dokázala vyzdvihnout prostřednictvím modlitby a zbožnosti. Vycházejí právě z tohoto „sdíleného pocitu“ v dějinách církve, který provázel postavu svatého Josefa, bych se dnes rád zastavil u důležitého článku víry, který může obohatit náš křesťanský život a může také utvářet náš vztah ke svatým a k našim zemřelým blízkým tím nejlepším možným způsobem: mluvím o společenství svatých. Mnohokrát ve vyznání víry říkáme: „Věřím ve společenství svatých“. Ale když se zeptáte, co je to společenství svatých - *comunione dei santi*, vzpomínám si, že jsem jako dítě hned odpovídal: „Aha, svatí přistupují ke svatému přijímání“. (V italštině slovo *comunione* označuje společenství i přijímání, pozn. překl.) Nerozumíme tomu, co říkáme. Co je společenství svatých? Nejde o to, že svatí přistupují ke svatému přijímání, nejde o to: jde o něco jiného.

Někdy může i křesťanství propadnout formám zbožnosti, které se zdají odrážet mentalitu spíše pohanskou než křesťanskou. Základní rozdíl spočívá v tom, že naše modlitba a oddanost věřícího lidu není založena na důvěře v člověka, obraz nebo předmět, i když víme, že jsou posvátné. Prorok Jeremiáš nám připomíná: „Prokletý je člověk, který doufá v člověka, [...] blahoslavený je člověk, který doufá v Hospodina“ (17,5-7). I když se plně spoléháme na přímluvu některého světce nebo ještě více Panny Marie, má naše důvěra hodnotu pouze ve vztahu ke Kristu. Jako by cesta k tomuto světci nebo Panně Marii nekončila. Jde tudy, ale ve vztahu ke Kristu. Je to pouto. Kristus je pouto, které nás spojuje s ním a mezi sebou navzájem, které má specifické jméno: toto pouto, které nás všechny spojuje, mezi námi a námi a Kristem, je „společenství svatých“. Ne, zázraky nedělají svatí, ne! Řeknete: „Tenhle světec dělá

tolik zázraků...“ Ne, přestaňte: svatí nedělají zázraky, pouze skrze ně působí Boží milost. Zázraky koná Bůh, Boží milost působící skrze svatého člověka, spravedlivého člověka. To musí být jasné. Jsou lidé, kteří říkají: „Nevěřím v Boha, nevím, ale věřím v tohoto světce“. Ne, to je špatně. Světec je přímlovce, který se za nás modlí a my se modlíme k němu, a on se modlí za nás a Pán nám dává milost: Pán skrze světce.

Co je tedy „společenství svatých“? Katechismus katolické církve uvádí: „Společenství svatých je právě církev“ (č. 946). Jaká krásná definice! „Společenství svatých je právě církev“. Co to znamená? Že je církev vyhrazena pro dokonalé? Ne. To znamená, že je to společenství spasených hříšníků. Církev je společenství spasených hříšníků. To je krásná definice. Nikdo se nemůže vyloučit z církve, všichni jsme spasení hříšníci. Naše svatost je plodem Boží lásky projevené v Kristu, který nás posvěcuje tím, že nás miluje v naší bídě a zachraňuje nás z ní. Díky němu jsme stále jedno tělo, říká svatý Pavel, v němž je Ježíš hlavou a my údy (srov. 1 Kor 12,12). Tento obraz Kristova těla a obraz těla vůbec nám okamžitě umožní pochopit, co to znamená být navzájem spojeni ve společenství. Poslechněme si, co říká svatý Pavel: „Trpí-li jeden úd,“ píše svatý Pavel, „trpí všechny údy spolu s ním; a je-li jeden úd poctěn, radují se s ním všechny údy. Vy jste tělo Kristovo a každý podle svého podílu jeho údy“ (1 Kor 12,26-27). To říká Pavel: všichni jsme jedno tělo, všichni jsme spojeni vírou, křtem... Všichni jsme ve společenství: spojeni ve společenství s Ježíšem Kristem. A to je společenství svatých.

Drazí bratři a sestry, radost a smutek, které se týkají mého života, se týkají všech, stejně jako radost a smutek, které se týkají života bratra a sestry vedle nás, se týkají i mě. Nemohu být lhostejný k ostatním, protože všichni jsme v jednom těle, ve společenství. V tomto smyslu i hřích jednotlivého člověka vždy ovlivňuje všechny a láska každého jednotlivého člověka ovlivňuje všechny. Na základě společenství svatých, tohoto spojení, je každý člen církve hlubokým způsobem vázán ke mně: ale teď neříkám ke mně, protože jsem papež; ke každému z nás je vázán, jsme vázáni a spojeni hlubokým způsobem, a toto pouto je tak silné, že ho nemůže přerušit ani smrt. Společenství svatých se totiž netýká jen bratří a sester, kteří jsou v tomto dějinném okamžiku vedle mě nebo kteří v

tomto dějinném okamžiku žijí, ale týká se také těch, kteří ukončili svou cestu, svou pozemskou pouť a překročili práh smrti. I oni jsou s námi ve společenství. Přemýšlejme, drazí bratři a sestry: v Kristu nás nikdo nikdy nemůže skutečně oddělit od těch, které milujeme, protože toto pouto je poutem existenčním, pevným poutem, které je v naší přirozenosti; mění se pouze způsob, jakým jsme s každým z nich spolu, ale nic a nikdo nemůže toto pouto přerušit. „Otče, pomysleme na ty, kdo zapřeli víru, kdo jsou odpadlíci, kdo jsou pronásledovateli církve, kdo zapřeli svůj křest: jsou také oni doma?“. Ano, i tito. Všichni. Rouhači, všichni. Jsme bratři. To je společenství svatých. Společenství svatých spojuje společenství věřících na zemi i v nebi. A na zemi svaté, hříšníky, všechny.

V tomto smyslu vztah přátelství, který mohu navázat s bratrem nebo sestrou vedle sebe, mohu navázat i s bratrem nebo sestrou v nebi. Svatí jsou přátelé, s nimiž velmi často navazujeme přátelské vztahy. To, co nazýváme oddaností ke světcům - jsem velmi oddán tomuto světcům, této světcům - to, co nazýváme oddaností, je ve skutečnosti způsob vyjádření lásky založený právě na tomto poutu, které nás spojuje. Také v běžném životě můžeme říci: „Ale ten člověk je tak zbožně oddán svým starým rodičům.“ Ne, je to způsob lásky, výraz lásky. A všichni víme, že se vždy můžeme obrátit na přítele, zejména když se ocitneme v nesnázích a potřebujeme pomoc. A v nebi máme přátele. Všichni potřebujeme přátele, všichni potřebujeme smysluplné vztahy, které nám pomohou projít životem. I Ježíš měl své přátele a obracel se na ně v rozhodujících okamžicích své lidské zkušenosti. V dějinách církve je několik konstant, které provázejí společenství věřících: především velká náklonnost a velmi silné pouto, které církev vždy cítila k Marii, Matce Boží a naší Matce. Ale také zvláštní úcta a náklonnost, kterou propůjčila svatému Josefovi. Vždyť Bůh mu svěřuje to nejcennější, co má: svého Syna Ježíše a Pannu Marii. Díky společenství svatých vždy cítíme, že jsou nám blízcí svatí muži a ženy, kteří jsou našimi patrony, například kvůli jménu, které nosíme, kvůli kostelu, ke kterému patříme, kvůli místu, kde žijeme, a tak dále, dokonce i kvůli osobní zbožnosti. A to je důvěra, která nás musí vždy povzbuzovat, když se k nim obracíme v rozhodujících okamžicích našeho života. Není to magie, není to pověra, oddanost svatým; je to

prostě rozhovor s bratrem, sestrou, kteří jsou před Bohem, kteří vedli spravedlivý život, svatý život, vzorný život a nyní jsou před Bohem. Mluvím s tímto bratrem, s touto sestrou a prosím je o přímluvu za potřeby, které mám.

Právě proto bych rád zakončil tuto katechezi modlitbou ke svatému Josefovi, ke které mám zvláštní vztah a kterou recituji každý den už více než 40 let. Je to modlitba, kterou jsem našel v modlitební knížce Sester Ježíše a Marie z konce 17. století. Je to velmi krásné, ale více než modlitba je to výzva tomuto příteli, tomuto otci, tomuto našemu ochránci, kterým je svatý Josef. Bylo by hezké, kdybyste se tuto modlitbu naučili a opakovali ji. Přečtu ji:

„Slavný patriarcho svatý Josefe, jehož moc umí učinit nemožné věci možnými, přijď mi na pomoc v těchto chvílích úzkosti a těžkostí. Vezmi pod svou ochranu ty vážné a obtížné situace, které ti svěřuji, aby měly šťastné řešení. Můj milovaný Otče, veškerou svou důvěru vkládám do tebe. Ať se neříká, že jsem tě vzýval nadarmo, a protože s Ježíšem a Marií můžeš všechno, ukaž mi, že tvá dobrota je stejně velká jako tvá moc.“

Svěřuji se touto modlitbou svatému Josefovi každý den už více než 40 let: je to stará modlitba.

[Zpátky na obsah](#)

11. Svatý Josef, patron dobré smrti

Středa, 9. února 2022

Dobrý den, drazí bratři a sestry!

V minulé katechezi, opět inspirované postavou svatého Josefa, jsme se zamýšleli nad významem společenství svatých. A právě na základě toho bych se dnes rád věnoval zvláštní úctě, kterou křesťanský lid odjakživa chová ke svatému Josefu jako patronu dobré smrti. Tato úcta má původ v představě, že Josef zemřel dříve než opustil dům v Nazaretě a že mu v té chvíli byli nablízku Panna Maria a Ježíš. Nemáme pro to žádné historické doklady, ale vzhledem k tomu, že se Josef ve veřejném životě již neobjevuje, předpokládá se, že zemřel v Nazaretě, kde byl se svou rodinou. V hodině smrti ho doprovázeli Ježíš a Maria.

Před sto lety papež Benedikt XV. napsal, že „skrze Josefa přicházíme přímo k Marii a skrze Marii k původu veškeré svatosti, kterým je Ježíš“. Josef i Maria nám pomáhají jít za Ježíšem. A když tento papež povzbuzoval k pobožnostem ke cti svatého Josefa, doporučoval zejména jednu věc. Říkal totiž: „Protože je po zásluze považován za nejúčinnějšího ochránce umírajících, neboť jej v hodině smrti provázeli Ježíš a Maria, úkolem pastýřů bude vštěpovat a podporovat [...] ta zbožná bratrstva, která si kladou za úkol prosit sv. Josefa za umírající, jako jsou bratrstva 'Dobré smrti', 'Odchodu svatého Josefa' nebo modlitby 'za umírající'“ (Motu proprio Bonum sane, 25. července 1920).

Drazí bratři a sestry, možná si někteří lidé myslí, že tento jazyk a tato témata jsou pouhým dědictvím minulosti, ve skutečnosti se však náš vztah ke smrti nikdy netýká minulosti, ale vždycky se týká přítomnosti. Papež Benedikt XVI. před několika dny o sobě řekl, že „stojí před temnou branou smrti“. Můžeme poděkovat papeži, který má ve svých 95 letech natolik jasnou mysl, že říká: „Jsem před temnotou smrti, před temnou branou smrti.“ Dává nám hezký impuls, že? Takzvaná kultura „blahobytu“ se snaží realitu smrti odstranit, ale koronavirová pandemie ji dramatickým způsobem znovu přivedla do centra pozornosti. Bylo to strašné,

smrt byla všude kolem, mnoho bratří a sester ztratilo své blízké, aniž by jim mohli být nablízku, a proto bylo ještě těžší smrt přijmout a vnitřně zpracovat. Jedna zdravotní sestra mi vyprávěla, že stála před babičkou, která umírala s covidem, a ta jí říkala: „Než odejdu, chtěla bych se rozloučit se svou rodinou.“ A ta sestra měla dost odvahy, vytáhla mobilní telefon a vytočila jí číslo.

Přesto se snažíme všemi způsoby zahnat myšlenku na svou konečnost, a tak si namlouváme, že můžeme smrt zbavit její moci a zahnat strach. Křesťanská víra však strach ze smrti nezahání, spíše nám pomáhá postavit se k ní čelem. Dříve nebo později každý z nás projde touto branou...

Pravé světlo, které osvětluje tajemství smrti, vychází z Kristova vzkříšení. V něm je světlo. A svatý Pavel píše: „Káže se o Kristu, že vstal z mrtvých. Ale jak potom mohou říkat někteří z vás, že vzkříšení mrtvých není? Není-li však žádné vzkříšení mrtvých, nevstal ani Kristus! A jestliže Kristus nevstal, marné je naše kázání, marná je vaše víra“ (1 Kor 15,12-14). Existuje jedna jistota: Kristus byl vzkříšen, Kristus vstal z mrtvých, Kristus je živý mezi námi. A to je světlo, které nás čeká za temnou branou smrti.

Drazí bratři a sestry, jen díky víře ve vzkříšení můžeme stanout před propastí smrti a nenechat se přemoci strachem. A nejen to, můžeme navrátit smrti pozitivní roli. Přemýšlení o smrti, osvětlené Kristovým tajemstvím, nám totiž pomáhá pohlédnout novými očima na celý život. Nikdy jsem neviděl, že by za pohřebním vozem jel stěhovací kamion! Za pohřebním vozem jsem ho neviděl nikdy! Půjdeme sami, v kapsách rubáše nic mít nebudeme: nic. Protože rubáš kapsy nemá. V tom je osamělost smrti: za pohřebním vozem nejezdí stěhovák. Nemá smysl hromadit bohatství, když jednoho dne zemřeme. To, co potřebujeme nashromáždit, je milosrdná láska, schopnost dělit se, schopnost nebýt lhostejný k potřebám druhých. Anebo - Jaký smysl má hádat se s bratrem, sestrou, přítelem, členem rodiny nebo bratrem či sestrou ve víře, když jednoho dne zemřeme? Jaký smysl má zlobit se, zlobit se na druhé? Tváří v tvář smrti mnoho věcí nabývá jiných rozměrů. Je dobré umírat smířený, bez zášti a výčitek! Rád bych řekl jednu pravdu: Všichni jsme na cestě k této bráně, všichni.

Evangelium nám říká, že smrt přichází jako zloděj. Říká to Ježíš: přichází jako zloděj, a jakkoli se snažíme mít její příchod pod

kontrolou, třeba plánováním vlastní smrti, zůstává událostí, s níž musíme počítat a před níž se musíme také rozhodovat.

Dvě úvahy jsou pro nás křesťany podstatné. Za prvé: Smrti se nemůžeme vyhnout, a právě proto je nemorální úporná léčba, pokud jsme udělali všechno, co bylo v lidských silách, abychom nemocného vyléčili (srov. Katechismus katolické církve, č. 2278). Vzpomeňme na větu věřícího Božího lidu, prostého lidu: „Nechte ho zemřít v pokoji“, „dopřejte mu smrt v pokoji“ - jaká moudrost! Druhá úvaha se týká kvality smrti samé, kvality bolesti a utrpení. Musíme být vděční za veškerou pomoc, kterou se medicína snaží poskytnout, aby takzvaná „paliativní péče“ umožnila každému člověku, jehož život se schyluje k poslednímu úseku své cesty, prožít tuto chvíli co nejlidštějším způsobem. Musíme však být opatrní, abychom tuto pomoc nezaměňovali s nepřijatelným směřováním k zabíjení, k eutanazii. Musíme doprovázet ke smrti, ale nesmíme ji vyvolávat ani napomáhat jakékoli formě asistované sebevraždy. Chtěl bych zdůraznit, že právo na péči a léčbu pro všechny musí být vždy upřednostňováno, aby ti nejslabší, zejména staří a nemocní lidé, nebyli nikdy odepisováni. Právo totiž máme na život, nikoli na smrt, kterou je třeba přijmout, nikoli působit. A tento etický princip se týká všech, nejen křesťanů nebo věřících. Chtěl bych však na tomto místě poukázat na jeden sociální problém, který je velmi reálný, totiž „plánování“ - nevím, zda je to správné slovo - ale mám na mysli urychlování smrti starých lidí. Mnohokrát jsme svědky toho, že v určité sociální vrstvě dostávají staří lidé - protože nemají prostředky - méně léků, než by potřebovali, a to je nehumánní. Nepomáhá jim to, spíše je to vede k rychlejší smrti. A to není ani lidské, ani křesťanské. O staré lidi je třeba pečovat jako o poklad lidstva: Jsou naší moudrostí. I kdyby nemluvili, i kdyby nebyli zcela při smyslech, jsou symbolem lidské moudrosti. Jsou to ti, kteří kráčeli před námi a zanechali nám mnoho krásných věcí, vzpomínek, moudrosti. Prosím vás, neizolujte staré lidi, neurychlujte jejich smrt. Pohazení starého člověka přináší stejnou náději jako pohazení dítěte, protože začátek a konec života je vždycky tajemstvím; tajemstvím, které je třeba ctít, doprovázet, pečovat o něj a milovat.

Kéž nám svatý Josef pomůže prožít tajemství smrti co nejlépe. Pro křesťana je dobrá smrt zkušeností Božího milosrdenství, které

se nám přibližuje i v poslední chvíli našeho života. Také v modlitbě Zdravas Maria se modlíme a prosíme Pannu Marii, aby nám byla nablízku „v hodině smrti naší“. Právě proto bych rád tuto katechezi zakončil společnou modlitbou Zdravas Maria k Panně Marii za umírající, za ty, kdo procházejí touto temnou branou, a za všechny zarmoucené členy rodiny. Modleme se společně:

Zdravas Maria...

[Zpátky na obsah](#)

12. Svatý Josef, patron katolické církve

Středa, 16. února 2022

Drazí bratři a sestry, dobré ráno!

Dnes uzavíráme cyklus katechezí o postavě svatého Josefa. Tyto katecheze doplňují apoštolský list *Patris corde*, který byl sepsán u příležitosti 150. výročí prohlášení svatého Josefa za patrona katolické církve blahoslaveným Piem IX. Co však tento název znamená? Co znamená, že svatý Josef je „patronem církve“? Rád bych se nad tím dnes s vámi zamyslel.

I v tomto případě nám evangelia poskytují nejsprávnější klíč k výkladu. Na konci každého příběhu, v němž je Josef protagonistou, se v evangeliu píše, že bere s sebou dítě i jeho matku a dělá to, co mu Bůh přikázal (srov. Mt 1,24; 2,14.21). Vyniká tak skutečnost, že Josefovým úkolem je chránit Ježíše a Marii. Je jejich hlavním strážcem: „Ježíš a Maria, jeho Matka, jsou vskutku nejvzácnějším pokladem naší víry“ (*Patris corde*, 5) a tento poklad střeží svatý Josef.

V plánu spásy nelze syna oddělit od matky, od té, která „pokročila na pouti víry a věrně zachovala spojení se svým Synem až ke kříži“ (*Lumen gentium*, 58), jak připomíná II. vatikánský koncil.

Ježíš, Maria a Josef jsou v jistém smyslu prvotním jádrem církve. Ježíš je člověk a Bůh, Marie, první učednice, je Matka a Josef je opatrovník. A také my „se musíme vždy ptát sami sebe, zda ze všech sil chráníme Ježíše a Marii, kteří jsou tajemně svěřeni naší odpovědnosti, naší péči, našemu opatrovnictví“ (*Patris corde*, 5). A zde je velmi krásná známka křesťanského povolání: střežit. Střežit život, střežit lidský vývoj, střežit lidskou mysl, střežit lidské srdce, střežit lidskou práci. Křesťan je – můžeme říci – jako svatý Josef: musí střežit. Být křesťanem neznamena jen přijmout víru, vyznávat víru, ale střežit život, svůj vlastní život, život druhých, život církve. Syn Nejvyššího přišel na svět ve stavu velké slabosti: Ježíš se tak narodil slabý. Chtěl, aby ho někdo bránil, chránil, staral se o něj. Bůh důvěřoval Josefovi, stejně jako Maria, která v něm našla ženicha, který ji miloval a respektoval a vždy se o ni i o Dítě staral.

V tomto smyslu „svatý Josef nemůže nebýt opatrovníkem církve, protože církev je prodloužením Kristova těla v dějinách a zároveň je v mateřství církve zastoupeno mateřství Mariino. Josef tím, že nadále chrání církev, nadále chrání Dítě a jeho matku, a my tím, že milujeme církev, nadále milujeme Dítě a jeho matku“ (tamtéž).

Toto dítě je tím, kdo řekne: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto mých nejmenších bratří, pro mne jste udělali.“ (Mt 25,40). Proto každý hladový a žíznivý člověk, každý cizinec, každý migrant, každý člověk bez šatů, každý nemocný, každý vězeň je „dítě“, o které se Josef stará. A my jsme vyzváni, abychom se o tyto lidi, naše bratry a sestry, starali jako Josef. Proto je vzýván jako ochránce všech potřebných, vyhnaných, trpících, a dokonce i umírajících – o tom jsme mluvili minulou středu. I my se musíme od Josefa učit „střežit“ tato dobra: milovat Dítě a jeho matku, milovat svátosti a Boží lid, milovat chudé a svou farnost. Každá z těchto skutečností je vždy dítě a jeho matka (srov. Patris corde, 5). Musíme střežit, protože tím střežíme Ježíše, jako to dělal Josef.

Dnes je běžné kritizovat církev, poukazovat na její nedůslednosti – a je jich mnoho –, zdůrazňovat její hříchy, které jsou ve skutečnosti našimi nedůslednostmi, našimi hříchy, protože církev byla vždy lidem hříšníků, kteří se setkávají s Božím milosrdenstvím. Ptejme se sami sebe, zda ve svém srdci milujeme církev takovou, jaká je. Boží lid na cestě s mnoha omezeními, ale s velkou touhou sloužit Bohu a milovat ho. Jedině láska nás totiž činí schopnými říkat pravdu v plném rozsahu a nezaujatě, říkat, co je špatné, ale také uznávat všechno dobro a svatost, které jsou v církvi přítomny, počínaje Ježíšem a Marií. Milovat církev, střežit církev a kráčet s církví. Ale církev není ta skupinka, která je nablízku knězi a všem poroučí, to ne. Církev jsou všichni, všichni. Na cestě. Střežíme jeden druhého, střežíme se navzájem. To je dobrá otázka: když mám s někým problém, snažím se o něj postarat, nebo ho okamžitě odsoudím, poplivu, zničím? Musíme střežit, vždycky střežit!

Drazí bratři a sestry, povzbuzuji vás, abyste prosili svatého Josefa o přímluvu právě v nejtěžších chvílích vašeho života a života vašich společenství. Tam, kde se naše chyby stanou skandálem, prosme svatého Josefa, aby nám dal odvahu mluvit pravdu, prosit o odpuštění a pokorně začít znovu. Tam, kde pronásledování brání

hlásání evangelia, prosme svatého Josefa o sílu a trpělivost snášet ústrky a utrpení pro evangelium. Všude tam, kde je nedostatek materiálních a lidských prostředků a kde zakoušíme chudobu, zvláště když jsme povoláni sloužit posledním, bezbranným, sirotkům, nemocným, zavrženým ve společnosti, prosme svatého Josefa, aby byl pro nás prozřetelností. Kolik svatých se k němu obrátilo! Kolik lidí v dějinách církve v něm našlo patrona, ochránce, otce!

Napodobujme jejich příklad, a proto se dnes všichni společně modleme; modleme se ke svatému Josefovi modlitbou, kterou jsem vložil do závěru listu *Patris corde*, a svěřme mu své úmysly a zvláštním způsobem církev, která trpí a je ve chvíli zkoušky.

Buď zdrav, ochránce Vykupitele
a snoubenče Panny Marie!
Tobě Bůh svěřil svého Syna,
do tebe Maria vložila svou důvěru;
s tebou Kristus dorostl v muže. Svatý Josefe, buď i naším otcem
a veď nás cestou života.
Vyprošuj nám milost, milosrdenství a odvahu
a ochraňuj nás před každým zlem. Amen.

[Zpátky na obsah](#)

© Editrice Vaticana